

یاسای وهزارهتی پیشه‌سازی و ووزهی ههریمی کوردستانی عێراق

به‌ناوی خوای به‌خشندهو میهرهبان

به‌ناوی گه‌لهوه

ئه‌لجیومه‌نی نیه‌شتمانی کوردستانی عێراق

ژماره‌ی به‌ریار: ۱۲

میژوی به‌ریار: ۱۹۹۳/۲/۲۴

«به‌ریار»

به‌پیتی حوکمی برگه‌ی (۱) له‌ماده‌ (۵۶) یاسای ژماره‌ (۱) ی سالی ۱۹۹۲ وله
سه‌رپیشه‌سازی وه‌زیری پیشه‌سازی و ووزه و به‌ریار له سه‌ر دانی ئه‌لجیومه‌نی وه‌زیران،
ئه‌لجیومه‌نی نیه‌شتمانی کوردستانی عێراق له دانیشتنی رۆژی ۱۷/۲/۱۹۹۳ ی دا
به‌ریاری ده‌رکردنی ئه‌م یاسایه‌ی دا:

یاسای ژماره‌ (۴) ی سالی ۱۹۹۳ یاسای وه‌زاره‌تی پیشه‌سازی و ووزه‌ی ههریمی کوردستانی عێراق

ماده‌ی یه‌که‌م:

مه‌به‌ست له‌م وشانه‌ی خواره‌وه بۆ مه‌به‌ستی ئه‌م یاسایه‌ ماناکانی ته‌نیه‌شتیانه:

- ۱- ههریم: ههریمی کوردستانی عێراق.
- ۲- وه‌زاره‌ت: وه‌زاره‌تی پیشه‌سازی و ووزه‌ی ههریم.
- ۳- وه‌زیر: وه‌زیری پیشه‌سازی و ووزه‌ی ههریم.
- ۴- به‌ریکاری وه‌زاره‌ت: به‌ریکاری وه‌زاره‌تی پیشه‌سازی و ووزه‌ی ههریم.
- ۵- ئه‌لجیومه‌ن: ئه‌لجیومه‌نی راویژکاری ی وه‌زاره‌ت.

ماده‌ی دووه‌م:

وه‌زاره‌ت ئه‌م ئه‌رکانه به‌جی دیتنی:

- ۱- پیشه‌نیاز کردنی نه‌خشه‌ی سالانه‌ی درێژ خایه‌ن له بوا‌ری پیشه‌سازی و کاره‌باو
ده‌ره‌یتانی نه‌وت و کانزا (معادن) و ئه‌و چالاکی یانه‌ی تر که به‌ندی وه‌زاره‌تن.
- ۲- به‌ به‌ره‌م هیتان (استثمار) ی کانه‌به‌رد (المقالع) و کانگا (المناجم) و به‌یره‌کانی

- نهوت وسەرچاوه‌کانی خولقاندنی وزه (تولید الطاقه).
- ۳- هه‌ل‌دان بۆ راکیشانی سهرمایه وهاندانی به‌به‌ره‌هم هه‌تان له بواری پیشه‌سازی له هه‌رت‌مدا.
- ۴- ناماده‌کردنی لیکۆلینه‌وه وسه‌رنج‌دانی نهو لیکۆلینه‌وانه‌ی سه‌بارت بهو پرۆژانه‌ی ده‌که‌ونه چوارچیه‌ی چالاکیه‌کانی وه‌زاره‌ته‌وه پیتشکه‌شی ده‌کرین و برباردان له باره‌یانه‌وه له به‌ر رۆشنایی سوودی نابووی وه‌ونه‌ری نهو پرۆژانه‌دا.
- ۵- دامه‌زراندانی پرۆژه‌ی نوێ له چوارچیه‌ی چالاکی یه‌کانی وه‌زاره‌ت‌دا به‌پیتی پتیسستی وتوانای هه‌رتیم له رووی نابووری وه‌ونه‌ری یه‌وه وه‌ه‌ولدانی به‌ره‌پێدان و پیتشخستنی نهو پرۆژانه‌ی که هه‌ن.
- ۶- لیکۆلینه‌وه‌ی داخوازی یه‌کانی دامه‌زراندنی پرۆژه‌ی تیکه‌لاوو تاییه‌تی و بربار له سه‌ردانیان به‌پیتی سیاسه‌تی پیشه‌سازی هه‌رتیم له‌گه‌ل دانانی پیتوانه و مه‌رجی تاییه‌تی بۆ دامه‌زراندنی نهو پرۆژانه.
- ۷- دانانی سکیچ ونه‌خشه و پرۆگرامی کارکردن بۆ نهو پرۆژانه‌ی جێ به‌جێ کردنیان له رێگه‌ی دام و ده‌زگا و راوێژکارانی وه‌زاره‌ت خۆبه‌وه پیتی سپێردراون:
- ۸- جێبه‌جێ کردنی نهو پرۆژانه‌ی له لایه‌ن دام و ده‌زگا جێبه‌جێکاره‌کانی و به‌لینده‌رانه‌وه له رێگه‌ی داکشانی گشتی (المناقصه العامه) و بانگ‌کردنی راسته‌و خۆبا هه‌ر رێگه‌یه‌کی تر که بۆ جێ به‌جێ کردنی نهو پرۆژانه به‌په‌سندی ده‌زانی پتیسستی سپێردراون.
- ۹- وه‌زاره‌ت به‌سیفه‌تی به‌لینده‌ر و له رێگه‌ی دام و ده‌زگا جێ به‌جێکارو سکیچ‌کیتشه‌کانی خۆبه‌وه (تشکیلاتها التنفيذیه والتصمیمیه) مافی جێ به‌جێ کردنی پرۆژه‌کانی هه‌ر لایه‌کی تری ناو هه‌رتیمی هیه.
- ۱۰- هاندانی که‌رتی تاییه‌تی و تیکه‌لاو و پیتشکه‌شکردنی گشت ناسانکاریه‌کی (التسهیلات) هونه‌ری و ئیداری و دارایی بۆیان که له توانادابی به‌مه‌به‌ستی پیتشخستن و فراوان کردنی نهو دوو که‌رته.
- ۱۱- پارێزگاری کردن و پاراستنی کارگه‌و وه‌رشه‌کان و که‌رتی نهوت و پرۆژه‌کانی وزه‌ی کاره‌باو سهرچاوه‌کانی کانه‌و کانه‌ به‌رده‌کان و گشت نه‌وانه‌ی ده‌که‌ونه ناو چوارچیه‌ی چالاکیه‌کانی وه‌زاره‌ته‌وه له رێگه‌ی دام و ده‌زگا‌کانی یه‌وه و به‌هاوکاری له‌گه‌ل ده‌زگا‌کانی تر‌دا.
- ۱۲- سه‌ره‌رشتی کردنی پیشه‌سازی و بازرگانیی تووتن به‌ سازکاری (التنسيق) له‌گه‌ل وه‌زاره‌ته‌ په‌یوه‌ندیده‌ره‌کان‌دا.
- ۱۳- سه‌ره‌رشتی کردنی سیاسه‌تی دارایی و نابووری فه‌رمانگه‌و ده‌زگا‌ به‌نده‌کانی وه‌زاره‌ت و ریک‌خستنی به‌به‌ره‌هم هه‌تانی نه‌وپاره و پوولانه‌ی زیاد له پتیسستن.
- ۱۴- به‌خوه‌گرتنی ده‌ست به‌سه‌ردا گرتنی جو‌زه‌کی (السیطره النوعیه) و به‌سه‌ردار بوون دیاریکردنی مه‌رجه‌کان‌دا (اعداد المواصفات) له بواری پیشه‌سازی و

- ووژه وکانزا دا بۆ کهرتی گشتی وتیکه لای و تاییه تی. وهزارهت بۆی ههیه له سیستمی کولفهی بهرهمه پیشه سازییه کان بکولیتته وه به پیتی پتوست چاودیری نرخیان بکاو سنوریان بۆ دابنی.
- ۱۵- پاریزگار بکردن له پیشه سازی ی نیشتمانیی به پیتی ی بهرژه وهندی گشتی.
- ۱۶- هه ولدان بۆ هاندانی ناردنی بهرهمه پیشه سازی بۆ دهره وهی ههریم له گه ل ره چا وکردنی بهرژه وهندی گشتیدا.
- ۱۷- وهزارهت بۆی ههیه پیشانگای پیشه سازی له ناو ههریم و دهره وهیدا بکاته وه وبه شداری له پیشانگا پیشه سازییه نیتوده ولته تی یه کاندای بکا یا بواره دهوله تان و کۆمپانیایکان بدا که پیشانگای پیشه سازی له ناو ههریمدا سازیکهن.
- ۱۸- به لاینکاری له گه ل کارمهنده بیانیه کاندا یانه و کۆمپانیایا و ده زگایانه ی تاییه تکارن بۆ نیشکردن له کارگه و فهرمانگه کانی وهزارتدا یا بۆ ته و او کردنی کار و فرمان که پیتی یان سپێدراره.
- ۱۹- هاندانی پیشه سازییه دهستکردو پیشه یی به کان.

ماده ی سپیه م:

- ۱- وهزیر: سه رۆکی بالای وهزارهت وه برپرسیاری یه که مه له جیبه جتی کردنی سیاسه ته که یدا و چاودیری کردنی جیبه جتی کردنی یاسا و پهیره و رینماییه کانی وه هر له ویشه وه نه و برپارو فرمان ورینماییی یانه سه ربارهت به نه رک و دام و ده زگا و ده سه لاته کانی وهزارهت و گشت کاروباری ئیداری و هونه ریه کانی ده رده چن له چوار چتوه ی نه م یاسایه و یاسا ره چا وکرا وه کانی تر دا و بۆی ههیه هه ندی له ده سه لاته کانی به بریکاری وهزارهت و به رتیه به ره گشتی یه کان یاسه رۆکه کانی فهرمانگه سه ره کی یه کانی وهزارهت بسپێری و له بهرده م نه نجوومه نی وهزیراندا به وسیفه ته ی نه ندامتیکی ها و به شیتی بهرپرسیاره.
- ۲- بریکاری وهزارهت نه و نه رکانه به جتی دینی که وهزیر پتی یانی ده سپێری.
- ۳- دام و ده زگا کانی مه لبه ندی وهزارهت له مانه پتیک دین:
- ا- نووسینگه ی وهزیر: فهرمانبه رتیک به پله ی به رتیه بهر سه رۆکایه تی ی ده کا و چند فهرمانبه رتیک یاریده ی ده دن.
- ب- نووسینگه ی بریکاری وهزارهت: فهرمانبه رتیک به رتیه ی ده با و چند فهرمانبه رتیک یاریده ی ده دن.

ماده ی چواره م:

- به رتیه به ریتی یه کانی دیوانی وهزارهت و دام و ده زگا کانی:
- ۱- به رتیه به ریتی گشتیی دیوان: فهرمانبه رتیک به پله ی به رتیه بهر گشتی که با وه ر نامه ی سه ره تاییی زانکۆی هه بی سه رۆکایه تیی ده کا و نه مانه ی پتیه ده به سترینه وه:

۱ - بهریتوه بهریتیبی کاروباری نیداری.

ب- بهریتوه بهریتیبی په یوه نندی په کان.

ج - بهریتوه بهریتیبی کاروباری یاسایی.

د - بهریتوه بهریتیبی هیزی کارکه ر (القوی العامله).

۲- بهریتوه بهریتیبی گشتیبی کاروباری هونه ری و بهرهمههتبان:

فهرمانبه ریک به پله ی بهریتوه بهری گشتیبی که باوه ر نامه ی سه ره تایی ی

زانکو ی هه بی وله کارمه ندان و تاییه تکاران بی سه رو کایه تی ی ده کا

وئهمانه ی پیوه ده به سترینه وه:

۱ - بهریتوه بهریتیبی نه خشه کیشان و لیکو لینه وه.

ب- بهریتوه بهریتیبی کاروباری کارگه کان.

ج - بهریتوه بهریتیبی ریکخستان و باورمه تیدان.

د - بهریتوه بهریتیبی پوخته کردن و پیشه سازی ی تووتن.

۳- بهریتوه بهریتیبی گشتیبی نه خشه کیشان و چاودتیری ی دارایی:

فهرمانبه ریک به پله ی بهریتوه بهری گشتیبی که باوه ر نامه ی سه ره تایی ی

زانکو ی هه بی وله کارمه ندان و تاییه تکاران بی سه رو کایه تی ی ده کا وئهمانه ی

پیوه ده به سترینه وه:

۱ - بهریتوه بهریتیبی چاودتیری دارایی.

ب- بهریتوه بهریتیبی ژمبیری ی دارایی و کولفه (الکلفه).

ج- بهریتوه بهریتیبی کومپیو ته ر.

۴- بهریتوه بهریتیبی گشتیبی نهوت و کانزاکان: فهرمانبه ریک به پله ی بهریتوه بهری

گشتیبی که باوه ر نامه ی سه ره تایی ی زانکو ی هه بی وله کارمه ندان و

تاییه تکاران بی له جیولوجیا دا سه رو کایه تیبی ده کا وئهمانه ی پیوه

ده به سترینه وه:

۱- بهریتوه بهریتیبی روو پیوی جیولوجی و کانزا دوزی (المسح الجیولوجی والتحریات

المعدنیه).

ب- بهریتوه بهریتیبی کاروباری نهوت.

۵- بهریتوه بهریتیبی گشتیبی وزه ی کاره با: فهرمانبه ریک به پله ی بهریتوه بهری

گشتیبی که باوه ر نامه ی سه ره تایی ی زانکو ی هه بی وله کارمه ندان و تاییه تکاران

بی سه رو کایه تیبی ده کا وئهمانه ی پیوه ده به سترینه وه.

۱ - بهریتوه بهریتیبی خولقاندن و گواستننه وه ی وزه ی کاره با.

ب- بهریتوه بهریتیبی دابه شکردنی کاره با.

مادده ی پینجه م:

۱- له دیوانی وه زاره تدا نه نجوومه نیک به ناوی (نه نجوومه نی راویژکاری ی

وه زاره ت) ه وه به سه رو کایه تیبی وه زیر به م شتیه یه پینکدی:

۱ - بریکاری وه زاره ت جیگری سه رو ک

ب- بریکاری وه زاره تی دارایی و ثابوری ی هه ریم نه ندام

- ج- بریکاری و هزاره‌تی کشت وکال و ناودیری هریم نندام
- د- برتیه‌بهره گشتیه‌کانی و هزاره‌ت نندام
- ه- نوینه‌ری یه‌کیتی پیسه‌سازی یه‌کانی هریم نندام
- و- نوینه‌ری یه‌کیتی نه‌قابه‌کانی کریکارانی هریم نندام
- ز- هرکار مه‌ندیکی تاییه‌تکار که‌وه‌زیر له‌ناو و هزاره‌ت یا ده‌ره‌وه‌ی دا هه‌لیده‌بژی‌ری نندام

۲- نه‌نجومهن به‌لایه‌نی که‌مه‌وه هه‌ردوو مانک جارئ کۆده‌بیته‌وه ویا هه‌ر کاتیک که پیتوست بوو، کۆبوونه‌وه‌ش به‌بی ناماده‌بوونی سه‌رۆکه‌که‌ی یا نه‌و که‌سه‌ی له‌کاتی ناماده‌بوونیدا جیگه‌ی ده‌کرته‌وه ناکرئ، نه‌نجومهن له‌م بواراندا راوێژیتشکه‌ش ده‌کا.

۱ - سیاسه‌تی پیسه‌سازی که‌رته‌کانی و هزاره‌ت ودانانی درێژه‌ی نه‌خشه‌ بویان.
ب- سیاسه‌تی دارایی و نا‌بووری فه‌رمه‌نگه‌و به‌رتیه‌بهره‌تی گشتیه‌کانی و هزاره‌ت.

ج- ریک‌خستنی به‌به‌ره‌م هینان (استشمار) ی نه‌و پاره‌وپولانه‌ی له‌ هه‌ندی له‌که‌رته‌کانی و هزاره‌تدا له‌ پیتوست به‌ده‌رن (فائضه).

د - سازکاری (تنسیق‌الع‌مل) له‌نیوان که‌رته‌کانی به‌ره‌م هیناندا و یه‌ک‌خستنی شیوازو کیشه‌ هاو‌به‌شیه‌کان و پیتشیناز کردنی رینمایی و پیتشکه‌شکردنی نامۆزگاری.

مادده شه‌شم:

- ۱- گشت مافه‌کانی نه‌و دامو ده‌زگایانه‌ی له‌وه‌و به‌ر به‌وه‌هزاره‌تی پیسه‌سازی مه‌ل‌هنده‌وه به‌سترا‌بوونه‌وه یا پیتوه‌ی به‌سترا‌نه‌وه ده‌بنه‌ مولکی و هزاره‌ت.
- ۲- مولکیه‌ت و مافه‌کانی گشت نه‌وفه‌رمانگه‌ی له‌وه‌به‌ر به‌ وه‌زاره‌ته‌کانی تره‌وه به‌سترا‌بوونه‌وه یا که‌وتبونه‌ چوارچیتوه‌ی تاییه‌تکاریه‌کانیا‌نه‌وه ده‌بنه‌ مولکی و هزاره‌ت.

مادده‌ی هه‌وته‌م:

- ۱- وه‌زیر بۆی هه‌یه‌ جوارچیتوه‌ی دامو ده‌زگاکانی به‌رتیه‌بهره‌تی گشتیه‌کان و له‌ کاتی پیتوستدا به‌رتیه‌بهره‌تی یابه‌ش یالقی نوێ پیتکینئ یا بیانخاته پال یه‌کتر.
- ۲- نه‌رک و ده‌سته‌لانه‌کانی و هزاره‌ت به‌په‌یره‌وتیک دیاری ده‌کرین.
- ۳- وه‌زیر بۆی هه‌یه‌ به‌پیتی پیتوست لیژنه‌ی هه‌میشه‌یی یا کاتی پیتکینئ.

مادده‌ی هه‌شته‌م:

وه‌زیر بۆی هه‌یه‌ رینمایی پیتوست بۆ ئاسانیی جئ به‌جئ کردنی نه‌م یاسایه‌ ده‌ریکا.

مادده‌ی نۆه‌م:

کاربه‌هیچ ده‌فتیک ناکرئ که له‌گه‌ل حوکمه‌کانی نه‌م یاساییدا ناکۆک بی.

ماددهی دهیه م:

دهیه نه نجومه نی وه زیران حوكمه كانی نه م یاسایه جیه جیه بكا .

ماددهی یازده م:

نه م یاسایه له رۆژی بلاو كرده وهیه له رۆژنامه ی ره سمیدا كاری پیده كری .

جوهر نامق سالم

سه رۆکی نه نجومه نی نیشتمانی کوردستانی عێراق

